

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 września 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. po rozpatrzeniu wniosku J. K. (1) z 23 czerwca 2015 r. ustalił wysokość emerytury oraz ustalił dalsze potrącenia z emerytury w wysokości 25% świadczenia z powodu nienależnie pobranych świadczeń w kwocie 378,24 zł miesięcznie. Wysokość emerytury do wypłaty od 1 października 2015 r. wynosi 962,60 zł.

/decyzja – k. 95 plik I akt ZUS/

Odwołanie od w/w decyzji złożył wnioskodawca reprezentowany przez pełnomocnika w dniu 2 listopada 2015 r. i zaskarżył ją w całości. Zaskarżonej decyzji zarzucił:

- naruszenie przepisów postępowania polegające zaniechaniu rozpoznania istoty odwołania ubezpieczonego z dnia 20 sierpnia 2015 r. od decyzji ZUS I Oddziału w Ł. z dnia 14 lipca 2015 r. sygn. akt 210600/72/2015 – SER – (...) i wydanie decyzji z dnia 21 września 2015 r. sygn. akt: EM/6885509/25 dotyczącej wysokości emerytury w sytuacji gdy ubezpieczony nie kierował jakiegokolwiek wniosku w powyższym zakresie a domagał się jedynie zastosowania względem jego osoby umorzenia należności wobec ZUS,

- naruszenie przepisów postępowania administracyjnego, w szczególności poprzez naruszenie art. 77 §1 oraz art. 80 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. kodeks postępowania administracyjnego polegające na przekroczeniu przez organ rentowy granic swobodnej oceny dowodów oraz zaniechaniu wyczerpującego zebrania i rozpatrzenia całości materiału dowodowego, a zwłaszcza okoliczności powoływanych przez samego ubezpieczonego, prowadzące do błędnego przyjęcia, iż w przypadku ubezpieczonego nie zostały udowodnione szczególnie uzasadnione okoliczności stanowiące przesłankę do odstąpienia od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń oraz umorzenia naliczonych odsetek,

- naruszenie przepisów postępowania administracyjnego, w szczególności poprzez naruszenie art. 107 §3 k.p.a. polegające na zaniechaniu zamieszczenia w treści decyzji uzasadnienia prawnego oraz jakiegokolwiek uzasadnienia faktycznego, które powinno w szczególności zawierać wskazanie faktów, które organ uznała za udowodnione, dowodów na których się oparł oraz przyczyn, z powodu których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej,

- naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 138 ust. 6 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez niezastosowanie względnie niewłaściwą wykładnię, polegającą na weryfikowaniu przesłanki szczególnie uzasadnionych okoliczności wyłącznie przez pryzmat stanu majątkowego i zdrowotnego ubezpieczonego gdy tymczasem zasady współzycia społecznego uzasadniają potraktowanie za szczególnie uzasadnioną okoliczność sytuację, w której ubezpieczony jest w stanie wykazać, że przesłanki wydania decyzji zobowiązującej do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń nie były prawdziwe zaś z przyczyn nieporadności życiowej i braku wsparcia pełnomocników zaprzepaścił z przyczyn formalnych szansę na sądową weryfikację zasadności wydania takiej decyzji,

- naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 84 ust. 8 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez zaniechanie zastosowania powyższego przepisu w sytuacji gdy wniosek ubezpieczonego dotyczący umorzenia całości zaległości względem ZUS względnie rozłożenia aktualnej na dzień wydania decyzji należności na raty oraz umorzenia naliczonych odsetek należałoby rozpoznać także przez pryzmat przesłanek przewidzianych w przywołanym przepisie tj. przez pryzmat szczególnie uzasadnionej okoliczności w jakich znajduje się ubezpieczony.

W konsekwencji wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i umorzenie całości zaległości względem ZUS względnie rozłożenie aktualnej na dzień rozstrzygnięcia należności na raty oraz umorzenie naliczonych odsetek, a nadto

o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego się kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

/odwołanie – k. 2 – 11/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania.

/odpowiedź na odwołanie – k. 152/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. K. (1) urodził się w dniu (...)

/bezsporne/

W dniu 8 września 2000 r. złożył wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy.

/wniosek – k. 1 plik I akt ZUS/

Organ rentowy decyzją z dnia 20 października 2000 r. w oparciu o orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 3 października 2000 r. przyznał Panu J. K. (1) prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres od 7 października 2000 r. do 31 października 2001 r.

/decyzja – k. 17 plik I akt ZUS, wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika ZUS – k. 7 dokumentacji medycznej/

W dniu 24 września 2001 r. wnioskodawca złożył wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

/wniosek – k. 8 dokumentacji medycznej /

Orzeczeniem Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 12 października 2001 r. ubezpieczony został uznany za całkowicie niezdolnego do pracy od 15 lipca 2001 r. do 31 października 2003 r. i decyzją z dnia 17 października 2001 r. przyznano wnioskodawcy prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od 1 września 2001 r. do 31 października 2003 r.

/decyzja – k. 23 plik I akt ZUS/

Ponowny wniosek o przedłużenie prawa do świadczenia J. K. (1) złożył w dniu 16 września 2003 r. i orzeczeniem Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 8 października 2003 r. został uznany za zdolnego do pracy. Decyzją z dnia 15 października 2003 r. odmówiono prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

/wniosek – k. 16 dokumentacji medycznej, orzeczenie – k. 43 dokumentacji medycznej, decyzja – k. 30 plik I akt ZUS/

W dniu 25 listopada 2003 r. J. K. (1) ponownie złożył wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy.

/wniosek – k. 52 dokumentacji medycznej/

W oparciu o orzeczenie Lekarza Orzecznika ZUS z dnia 9 grudnia 2003 r. została wydana w dniu 17 grudnia 2003 r. decyzja przyznająca ubezpieczonemu prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 listopada 2003 r. do 31 grudnia 2004 r.

/orzeczenie – k. 61 dokumentacji medycznej, decyzja – k. 36 plik I akt ZUS/

W dniu 16 listopada 2004 r. ubezpieczony złożył wniosek o ustalenie uprawnień do świadczenia rentowego na dalszy okres.

/wniosek – k. 63 dokumentacji medycznej/

Orzeczeniem z dnia 1 grudnia 2004 r. Lekarz Orzecznik ZUS uznał J. K. (1) za częściowo niezdolnego do pracy na trwałe.

/orzeczenie – k. 71 dokumentacji medycznej/

Organ rentowy decyzją z dnia 8 grudnia 2004 r. przyznał prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 stycznia 2005 r. na stałe.

/decyzja – k. 42 plik I akt ZUS/

W dniu 27 kwietnia 2007 r. do Oddziału wpłynął prawomocny wyrok Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi IV Wydział K. sygn. akt IV K 665/06 z dnia 27 marca 2007 r. orzekający, że oskarżony S. T. udzielając pomocy J. K. (1) poprzez przekazanie specjalistycznych rad i informacji o objawach choroby wieńcowej umożliwiających przedstawienie wiarygodnego wywiadu lekarzowi orzecznikowi ZUS oraz poprzez podrobienie w celu użycia jako autentycznej dokumentacji medycznej i dostarczenie karty informacyjnej z dnia 6 sierpnia 2001 r. dotyczącej leczenia w Oddziale Intensywnego Nadzoru Kardiologicznego Szpitala (...) w Ł., poświadczającej rzekomy pobyt w szpitalu w okresie od 15 lipca 2001 r. do 6 sierpnia 2001 r. z powodu kolejnego zawału mięśnia sercowego i przeprowadzenie specjalistycznych badań lekarskich, na której przystawił pieczętą ordynatora oddziału i podrobił podpis J. K. (2), czym umożliwił J. K. (1) podstępne wprowadzenie w błąd ZUS i doprowadzenie do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w postaci przyznania świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego w razie choroby – renty z tytułu niezdolności do pracy w łącznej kwocie 5.139,67 zł decyzją z dnia 17 października 2001 r. za okres od 1 października 2001 r. do 31 sierpnia 2003 r.

/wyrok – k. 47 – 48 plik I akt ZUS, wyrok w kopercie – k. 174/

W oparciu o dane zawarte w wyroku karnym organ rentowy ponownie wszczął postępowanie orzecznicze w sprawie niezdolności do pracy J. K. (1) w okresie od 1 października 2001 r. do 31 sierpnia 2003 r. Orzeczeniem z dnia 10 października 2007 r. Lekarz Orzecznik ZUS ustalił częściową niezdolność do pracy do 31 sierpnia 2003 r. i wskazał, że niezdolność do pracy powstała: w okresie od 1 maja 2000 r. do 27 października 2000 r. i istniała 1 października 2001 r. W związku z tym, że orzeczenie to pozostawało w sprzeczności z orzeczeniem dnia 12 października 2001 r. Zastępca Głównego Lekarza Orzecznika wystąpił do Naczelnego Lekarza ZUS z wnioskiem o rozpatrzenie sprawy w trybie zwierzchniego nadzoru.

/bezsporne/

Naczelnny Lekarz Zakładu uznał, że orzeczenia lekarza orzecznika z dnia 12 października 2001 r., 8 października 2003 r., 9 grudnia 2003 r., 1 grudnia 2004 r. i 10 października 2007 r. budzą zastrzeżenia, ponieważ zostały wydane m.in. w oparciu o kartę informacyjną z leczenia w Oddziale Intensywnego Nadzoru Kardiologicznego nr 1 w Ł. w okresie od 15 lipca 2001 r. do 6 sierpnia 2001 r., która w świetle w/w wyroku jest niewiarygodna.

/bezsporne/

W wyniku przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Komisji Lekarskiej ZUS orzeczeniem z dnia 8 stycznia 2008 r. ustaliła, że J. K. (1) nie jest niezdolny do pracy od dnia 1 listopada 2001 r.

/opinia lekarska – k. 163 – 165 dokumentacji medycznej/

Na tej podstawie organ rentowy decyzją z dnia 19 lutego 2008 r. odmówił prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, a decyzją z dnia 13 lutego 2008 r. wstrzymał wypłatę świadczenia od 1 lutego 2008 r.

/decyzja – k. 45 plik I akt ZUS, decyzja – k. 46 plik I akt ZUS/

Od decyzji z dnia 19 lutego 2008 r. ubezpieczony złożył odwołanie i wyrokiem z dnia 3 lipca 2008 r. w sprawie VIII U 1644/08 Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił odwołanie wnioskodawcy.

/odwołanie – k. 2 w aktach VIII U 1644/08, wyrok – k. 18 w aktach VIII U 1644/08/

Następnie decyzją z dnia 5 marca 2008 r. świadczeniobiorca został zobowiązany do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych za okres od 1 lutego 2005 r. do 31 stycznia 2008 r. w łącznej kwocie 26278,59 zł wraz z odsetkami za okres od 26 lutego 2005 r. do 13 lutego 2008 r. tj. do dnia wydania decyzji o wstrzymaniu wypłaty renty w kwocie 4542,42 zł.

/decyzja – k. 50 plik I akt ZUS/

Odwołanie od w/w decyzji złożył ubezpieczony w dniu 20 marca 2008 r. i wyrokiem z dnia 1 września 2011 r. w sprawie VIII U 1894/08 Sąd Okręgowy VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie J. K. (1).

/odwołanie – k. 2 w aktach VIII U 1894/08, wyrok – k. 41 w aktach VIII U 1894/08/

Organ rentowy rozpoczął od listopada 2011 r. dokonywanie potrąceń z emerytury, która została przyznana od dnia 23 października 2008 r.

/bezsporne/

W dniu 10 stycznia 2012 r. J. K. (1) złożył wniosek o odstąpienie przez organ rentowy do żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

/wniosek – k. 54 plik I akt ZUS/

ZUS I Oddział w Ł. pismem z dnia 7 lutego 2012 r. poinformował wnioskodawcę o braku podstaw uzasadniających odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń.

/pismo – k. 75 plik I akt ZUS/

Natomiast pismem z dnia 26 marca 2012 r. w związku z prośbą świadczeniobiorcy wyrażoną w piśmie z dnia 15 lutego 2012 r. organ rentowy udzielił ulgi w spłacie nienależnie pobranego świadczenia w postaci zmniejszenia wysokości potrąceń do wysokości 25% świadczenia, która jest realizowana od kwietnia 2012 r.

/wniosek – k. 74 plik I akt ZUS, pismo – k. 77 plik I akt ZUS/

Ubezpieczony w dniu 16 kwietnia 2012 r. złożył w organie rentowym pismo zatytułowane „pозew” do Sądu Okręgowego w sprawie zaniechania egzekucji części emerytury, który postanowieniem z dnia 14 listopada 2012 r. w sprawie sygn. akt VIII U 2033/12 odrzucił odwołanie.

/pismo procesowe – k. 2 – 7 w aktach VIII U 2033/12, postanowienie – k. 40 w aktach VIII U 2033/12/

Wyrokiem z dnia 30 września 2013 r. Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi IV Wydział Karny w sprawie IV K 298/06 po rozpoznaniu sprawy J. K. (1) oskarżonego o to, że w okresie od 19 września 1999 r. do 15 października 2001 r. w Ł., działając w krótkich odstępach czasu i w wykonywaniu z góry powziętego zamiaru w ramach procedury ubiegania się o świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby posłużył się poświadczającym nieprawdę, co do okoliczności mającej znaczenie prawne dokumentem w postaci karty informacyjnej z leczenia szpitalnego w Szpitalu (...) w Ł. z dnia 6 sierpnia 2001 r. nr (...) oraz poświadczającym nieprawdę zaświadczeniem lekarskim N-9 z dnia 19 września 2001 r. czym wypełnił dyspozycję art. 273 k.k. w zw. z art. 271 §3 k.k. i na podstawie art. 17 §1 pkt 6 k.p.k. umorzył postępowanie wobec przedawnienia karalności czynu.

/wyrok – k. 116 – 128 plik II akt ZUS/

W dniu 3 czerwca 2015 r wnioskodawca złożył wniosek do ZUS o umorzenie całości zaległości względnie rozłożenie aktualnej na dzień wydania decyzji należności na raty oraz umorzenia naliczonych odsetek. W dniu 23 czerwca 2015 r złożył oświadczenie o stanie rodzinnym i majątkowym.

/wniosek – k. 81, 82, oświadczenie – k. 92 plik I Akt ZUS/

Pismem z dnia 14 lipca 2015 r wnioskodawca został poinformowany, że nie znaleziono podstaw uzasadniających odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń oraz umorzenia naliczonych odsetek.

/pismo – k. 94 plik I akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją z dnia 21 września 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. po rozpatrzeniu wniosku J. K. (1) z 23 czerwca 2015 r. ustalił wysokość emerytury oraz ustalił dalsze potrącenia z emerytury w wysokości 25% świadczenia z powodu nienależnie pobranych świadczeń w kwocie 378,24 zł. Wysokość emerytury do wypłaty od 1 października 2015 r. wynosi 962,60 zł.

/decyzja – k. 95 plik I akt ZUS/

Pismem z dnia 4 listopada 2015 r wnioskodawca wezwał organ rentowy do wydania decyzji w sprawie wniosku o umorzenie należności.

/wniosek – k. 96 plik I akt ZUS/

Pismem z dnia 19 listopada 2015 r organ rentowy poinformował, że po rozpoznaniu wniosku z dnia 23 czerwca 2015 r wydał decyzję, którą postanowił utrzymać wysokość miesięcznych potrąceń. Wobec czego brak jest podstaw do wydania ponownej decyzji.

/pismo – k. 101 plik I akt ZUS/

Wnioskodawca obecnie mieszka wspólnie z żoną M. K. (1) w domu przy ul. (...). W domu tym mieszka także córka wnioskodawcy M. K. (2) wraz z mężem oraz dwiema córkami w wieku 15 i 11 lat. Dom jest własnością córki J. K. (1). Ubezpieczony prowadzi wspólne gospodarstwo z żoną oraz córką i jej rodziną. Wnioskodawca otrzymuje emeryturę w wysokości około 900 zł netto, a jego żona w wysokości 896 zł netto. Ubezpieczony wraz z żoną partycypują w kosztach utrzymania domu w wysokości około 400 zł miesięcznie. Ubezpieczony wraz z żoną na leki wydają po około 200 zł miesięcznie. Ubezpieczony ma problemy z prostatą. M. K. (1) ma problemy z poruszaniem się, cierpi na chorobę zwyrodnieniową. J. K. (1) wraz z żoną nie wyjeżdżają na wakacje, czasami jeżdżą do siostry M. K. (1) na wieś. Nie posiadają z żoną żadnych kredytów ani pożyczek. M. K. (2) prowadzi działalność gospodarczą, w 2015 r. nie uzyskała żadnych dochodów, a w 2014 r. dochód w wysokości około 1300 zł rocznie. Mąż M. K. (2) także prowadzi działalność gospodarczą, w 2015 r. uzyskał dochody w kwocie około 15000 zł. Córka wnioskodawcy wraz z mężem na utrzymanie córek wydaje po około 300 zł miesięcznie na każde dziecko. Dziewczynki mają problemy zdrowotne. Koszt utrzymania domu, w którym mieszka wnioskodawca wraz z rodziną to około 1200 – 1500 zł miesięcznie: prąd 450 zł miesięcznie, gaz w sezonie letnim 300 zł miesięcznie. Mąż M. K. (2) choruje na nadciśnienie tętnicze i miesięcznie wydaje około 100 zł na leki.

/zeznania świadka M. K. (1) z dnia 21 kwietnia 2016 r. – 00:05:27 – 00:16:45 – płyta CD –k. 169 , zeznania świadka M. K. (2) z dnia 21 kwietnia 2016 r. – 00:16:45 – 00:29:12 – płyta CD – k. 169, zeznania PIT w kopercie – k. 164, dokumentacja medyczna – k. 165, dokumentacja – k. 164, paragony, faktury w kopercie – k. 194, zeznania wnioskodawcy z dnia 13 września 2016 r. – 00:03:49 – 00:17:57/

Sąd ustalił stan faktyczny w niniejszej sprawie w oparciu o załączone do akt dokumenty, których wiarygodności nie kwestionowała żadna ze stron oraz zeznań wnioskodawcy oraz świadków.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest niezasadne i jako takie podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U z 2015 r., poz. 748 ze zm.) renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki:

1. jest niezdolny do pracy;
2. ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy;
3. niezdolność do pracy powstała w wymienionych okresach składkowych lub nieskładkowych albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

W myśl art. 57 ust. 2 warunku, o którym mowa w przepisie ust. 1 pkt 3 art. 57, nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy.

W myśl art. 12 ustawy niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu, przy czym całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy, natomiast częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy uwzględnia się stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne /art. 13 ust. 1/.

Warunki wskazane w art. 57 w/w ustawy muszą być spełnione łącznie by istniały podstawy do przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

Zgodnie z art. 138 ust. 1 i ust. 2 w/w ustawy, osoba, która nienależnie pobrała świadczenie, obowiązana jest do jego zwrotu, przy czym za nienależnie pobrane świadczenia uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania, bądź też świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

Z mocy art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

W rozpoznawanej sprawie poza sporem postaje fakt pobierania nienależnej renty od 1 lutego 2005 r. do 31 stycznia 2008 r. Wnioskodawca nie kwestionuje, że pobierał rentę w spornym okresie. Toczyły się postępowania dotyczące zarówno prawa do renty jak i obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, decyzje w tym zakresie są już prawomocne na skutek wyroków oddalających odwołania wnioskodawcy od decyzji organu rentowego i brak jest możliwości ich wzruszenia na obecnym etapie postępowania, mimo, że wnioskodawca podnosi wątpliwości co do zasadności obciążenia go obowiązkiem zwrotu świadczeń w związku z brakiem prawomocnego wyroku skazującego.

W tym miejscu wskazać należy, że zgodnie z treścią art. 365 § 1 kpc, prawomocne orzeczenie wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Skutkiem zasady mocy wiążącej prawomocnego wyroku jest to, że przesądzenie we wcześniejszym wyroku kwestii o charakterze prejudycjalnym oznacza, że w procesie późniejszym ta

kwestia nie może być już w ogóle badana. Zachodzi tu zatem ograniczenie dowodzenia faktów objętych prejudycjalnym orzeczeniem (wyrok SN z dnia 12 lipca 2002 r., V CKN 1110/00, Lex nr 74492). Związanie orzeczeniem oznacza niedopuszczalność nie tylko dokonywania ustaleń sprzecznych z nim, ale nawet przeprowadzania postępowania dowodowego w tym zakresie (wyrok SN z dnia 12 maja 2011 roku, I PK 193/10, Lex nr 852766). Moc wiążąca orzeczenia określona w art. 365 § 1 kpc oznacza zatem, że dana kwestia prawna, która była przedmiotem rozstrzygnięcia w innej sprawie, a która ma znaczenie prejudycjalne w sprawie rozpoznawanej, kształtuje się tak jak to przyjęto we wcześniejszym prawomocnym orzeczeniu. Przesądzenie tej kwestii oznacza, że w późniejszym postępowaniu nie może być ona już ponownie badana, a zatem zachodzi konieczność ograniczenia dowodzenia faktów objętych prejudycjalnym orzeczeniem.

Przedmiotem rozpoznania przez Sąd pozostała zatem kwestia możliwości odstąpienia od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń przez wnioskodawcę, o co wnosił jego pełnomocnik.

Zgodnie z art. 138 ust. 6 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, organ rentowy może odstąpić od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, zmniejszyć wysokość potrąceń, ustaloną zgodnie z art. 140 ust. 4 pkt 1, lub zawiesić dokonywanie tych potrąceń na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności.

Z powyższego przepisu wynika zatem, że odstąpić od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń nastąpić może jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, związanych z sytuacją zdrowotną lub rodzinną osoby zobowiązanej do zwrotu.

Ustawa nie wskazuje nawet przykładowo przypadków, kiedy odstąpienie od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń może nastąpić, dając tym samym możliwość indywidualnej oceny każdej konkretnej sprawy. Pewną wskazówką dla stosujących powyższy przepis, organu rentowego oraz sądu, jest jednak niewątpliwie użycie przez ustawodawcę sformułowania „szczególnie uzasadnione okoliczności”, które wskazuje, że rezygnacja z poboru nienależnie pobranych świadczeń czy też rozłożenie ich na raty może mieć miejsce jedynie wyjątkowo, gdy sytuacja osoby zobowiązanej jest na tyle trudna, że domaganie się od niej zwrotu określonych kwot godziłoby w poczucie solidarności z tą osobą w wyjątkowym przypadku, trudnym do sprostania przez przeciętnego obywatela.

A zatem, przy tak niedookreślonych przesłankach, należy niezwykle szczegółowo i indywidualnie odnieść się do każdego przypadku zobowiązanego.

Ponadto należy mieć na względzie, iż sformułowanie tego artykułu wskazuje jednoznacznie, że jest to przepis o charakterze wyjątkowym, a zatem nie może być interpretowany rozszerzająco. Środki Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jako środki publiczne podlegają ochronie, dlatego przepis art. 138 ust. 6 musi być stosowany w szczególnie trudnych i wyjątkowych sytuacjach. W przeciwnym wypadku ochrona środków funduszu byłaby iluzoryczna.

Zgodnie tezą wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 2008-10-30 (III AUa 890/08) odstąpić od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń można tylko w sytuacji, jeżeli w sprawie zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności, to znaczy takie, że zwrot uniemożliwi, bądź znacznie dotkliwie utrudni ubezpieczonemu bieżące funkcjonowanie i zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych.

Zgodnie z art. 84 ust. 8 ustawy z dnia 13 października 1998 r o systemie ubezpieczeń społecznych Zakład może odstąpić od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, odroczyć termin ich płatności albo rozłożyć je na raty, jeżeli:

- 1) zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności lub
- 2) kwota nienależnie pobranych świadczeń nie przewyższa kosztów upomnienia w postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Kompetencja organu rentowego w tym przedmiocie, chociaż osadzona w konstrukcji tzw. "uznania administracyjnego", podlega kontroli sądowej, w trybie przewidzianym w art. 83 ust. 2 ustawy systemowej. Zakres kognicji sądu ubezpieczeń społecznych odnosi się także do zasadności decyzji organu rentowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2009 r., II UK 147/09, LEX nr 577846; uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 9 marca 2006 r., II UZP 1/06, OSNP 2006 nr 13-14, poz. 217; z dnia 3 czerwca 2000 r., III ZP 15/00, OSNAPiUS 2000 nr 23, poz. 864).

"Szczególnie uzasadnione okoliczności", o których mowa w art. 84 ust. 8 pkt 1 ustawy systemowej, muszą dotyczyć możliwości wykonania obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (por. wyrok SN z dnia 2 lutego 2012 r. w sprawie III UK 47/11, publik. LEX nr 1212060). Mając na względzie, że art. 84 ust. 8 ustawy systemowej posługuje się pojęciem okoliczności "szczególnie uzasadnionych" należy uznać, że przypadki jego zastosowania winny mieć charakter wyjątkowy, a sam przepis art. 84 ust. 8 nie powinien być interpretowany rozszerzająco. W ramach katalogu przykładowych okoliczności uzasadniających stosowanie ulg wskazuje się: ustalenie, że w przypadku zwrotu świadczeń osoba zobowiązana lub osoby pozostające na jej utrzymaniu zostałyby pozbawione niezbędnych środków utrzymania; ciężką chorobę powodującą niezdolność do pracy lub niepełnosprawność osoby zobowiązanej, członka jej rodziny lub innej osoby pozostającej na jej utrzymaniu; wiek osoby zobowiązanej; zdarzenia losowe (kradzież, wypadek, pożar, powódź, inne klęski żywiołowe) powodujące szczególne trudności w sytuacji materialnej osoby zobowiązanej (por. wyroki: S.A. w R. z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie III AUa 3/13, publik. LEX nr 1306038 i S.A. w K. z dnia 9 października 2012 r. w sprawie III AUa 217/12, publik. LEX nr 1236500).

Przedstawiona regulacja jest kompletna, w tym sensie, że brak jest jakichkolwiek podstaw prawnych do sięgania nie tylko do ustawy o finansach publicznych, ale także do przesłanek umarzania należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne zawartych w rozporządzeniu z dnia 31 lipca 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad umarzania należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2009 r., sygn. II UK 147/09).

Szczególne okoliczności wymienione w art. 84 ustawy z 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, to wyjątkowe przypadki, kiedy ubezpieczony ze względu na stan zdrowia, brak pracy, tragiczne zdarzenie losowe, sytuację rodzinną, znalazł się w takiej sytuacji, że zwrot nienależnego świadczenia uniemożliwi bądź znacznie dotkliwie utrudni mu bieżące funkcjonowanie i zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych (por. artykuł: Śl. (...) 2009.11.12).

Sąd Okręgowy w pełni podziela stanowisko, zgodnie z którym dokonując oceny występowania okoliczności, które uznaje się za szczególnie uzasadnione w rozumieniu art. 84 ust. 8 pkt 1 ustawy systemowej należy kierować się stanem majątkowym i rodzinnym dłużnika, jak też realną możliwością zwrotu, w tym możliwością podjęcia pracy pozwalającej na zwrot świadczeń (por. wyrok S.A. w Łodzi z dnia 17 września 2013 r. w sprawie III AUa 1646/12, publik. LEX nr 1372289).

W niniejszej sprawie, w ocenie Sądu takie szczególne okoliczności nie zachodzą. Wnioskodawca jest w stanie spłacić zadłużenie bez szkody dla siebie lub swoich najbliższych. Wspólnie z żoną posiadają emerytury, z których są w stanie pokryć niezbędne koszty własnego utrzymania: leki, żywność, ubrania. Jak sam wnioskodawca i jego żona zeznali nie posiadają żadnych dodatkowych zobowiązań w postaci kredytów, nie posiadają zadłużeń. Co oznacza, że z bieżących dochodów pokrywają wszystkie potrzeby. Subiektywne przekonanie wnioskodawcy, że żyje w ubóstwie i nie posiada dodatkowych środków by móc wyjechać na wakacje lub kupować wnuczkom prezenty nie może mieć wpływu na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie. Nadto należy dodać, że córka u której mieszka wnioskodawca wraz z żoną posiada wspólnie z mężem swoje źródła dochodu.

Podnoszone okoliczności dotyczące wątpliwości do zasadności prawomocnego skazania w sprawie dotyczącej M. T. nie może odnieść skutku wobec treści art. 11 kpc.

Podnoszone okoliczności dotyczące sporządzenia opinii przez biegłego w sprawie IV K 298/06 nie mają znaczenia dla rozstrzygnięcia wobec prawomocnej decyzji dotyczącej pozbawienia wnioskodawcy prawa do renty i prawomocnej

decyzji dotyczącej obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Wnioskodawca nie został uniewinniony a jedynie umorzono postępowanie wobec przedawnienia karalności.

Okoliczności dotyczące nieporadności wnioskodawcy w procesach dotyczących prawa do renty i obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, także nie mają znaczenia, bowiem wnioskodawca mógł wystąpić z wnioskiem o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

W ocenie Sądu, w związku z powyższym nie można uznać, że sytuacja skarżącego jest na tyle szczególna, aby uzasadniać skorzystanie z dobrodziejstwa art. 138 ust. 6 Ustawy o emeryturach i rentach z FUS, czy art. 84 ust. 8 ustawy systemowej. Nie jest bowiem dopuszczalne aprobowanie pobierania nienależnych świadczeń. Nadto wnioskodawca korzysta już z przyznanej ulgi w potrącaniu należności.

Mając na uwadze sytuację ekonomiczną kraju, wysokość bezrobocia i trudności znacznej części społeczeństwa w znalezieniu pracy, należy uznać, iż ani sytuacja rodzinna, zdrowotna ani materialna wnioskodawcy nie kwalifikuje go w żaden sposób do odstąpienia od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art.477¹⁴ § 1 k.p.c., odwołanie wnioskodawcy jako niezasadne oddalił.

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawcy